

A felvilágosodás kora

↳ Eszmei irányzat és kultúrtörténeti korszak a 17-18. századi Európában

1625-1649: I. Károly uralkodása

1640: rövid / hosszú parlament

1642: csata Edge Hill-nél → I. Károly győz

1643-1715: XIV. Lajos uralkodása → párizsi rendőrség létrehozása, Versailles kiépítése, intendánsi rendszer bevezetése → királyi megbízott, kiskorúsága alatt régenstanács (királyi tan.) → elnöke: Ausztriai Anna

1644: Marston Moore-i csata → I. Károly veszít, Oliver Cromwell győz → vasbordájú hadsereg megszervezése, lordprotektor → fővédnök

1645: csata Naseby-nél → I. Károly veszít, Oliver Cromwell győz

1648: prestoni csata → I. Károly veszít, Oliver Cromwell győz

1649. jan. 30: I. Károly kivégzése; köztársaság

1649: droghedai csata → Oliver Cromwell győz

1649-1653: Fronde-mozgalom → jelentése: parittya; Mazarin felszámolja

1650: dunbari csata → Oliver Cromwell győz

1651: hajózási törvény → a közvetítő kereskedelmet kizáró törvény

1653: hosszú parlament feloszlatása

1659: bredai nyilatkozat → II. Károly által

1660: II. Károly koronázása

1660-1685: II. Károly uralkodása

1682-1725: I. Péter uralkodása → Oroszország kormányzóságokra osztása, kollégiumok (azaz szakminisztériumok) létrehozása, reguláris haderő létrehozása, Szentpétervár megalapítása

↳ szervezett haderő

1685-1688: II. Jakab uralkodása → Szilézia megszerzése

1686-1696: azovi háború → I. Péter győz

1687: tűrelmi rendelet → vallásszabadságot biztosító rendelet; II. Jakab által

1688: Orániai Vilmos trónra lépése

1689: Jognyilatkozat kiadása → II. Jakab által

1701-1714: spanyol örökösödési háború

1704: höchstädti csata → Savoyai Jenő és Marlborough győz

1709: malplaquet-i csata

1709: poltavai csata → I. Péter győz

1714: rastatti béke

1715-1774: XV. Lajos uralkodása → Észak-Amerikai területek elvesztése

1721: nystadi béke

1740-1786: II. Frigyes uralkodása

1740-1748: osztrák örökösödési háború

1748: aacheni béke

1756-1763: hétéves háború

1762-1796: II. Katalin uralkodása → Krím-félsziget megszerzése

1763: hubertusburgi béke

1772: Lengyelország első felosztása

1773-1775: Pugacsov felkelése → II. Katalin leveri

1773: bostoni teadélután → az amerikai telepesek tiltakozása a magas vámok miatt

1774: I. Kontinentális kongresszus

1775: II. Kontinentális kongresszus

1776. júl. 4: az USA Függetlenségi Nyilatkozatának elfogadása → fő szerzője: Thomas Jefferson

1777: saratogai csata → George Washington győz

↳ az USA első elnöke

1781: yorktowni kapituláció

1783: párizsi béke megkötése

1787: az USA alkotmányának kiadása

+személyek:

Colbert: merkantilizmus → aktív külkereskedelmi mérlegre törekvő gazdaságpolitika

III. György: angol király az amerikai függetlenségi háború idején

Kepler: heliocentrikus világkép → Napközéppontú

John Locke: Két „Értekezés a polgári kormányzatról” c. könyvének megírása, társadalmi szerződés gondolata

*Montesquieu: A törvények szelleméről c. könyvének megírása, hatalommegosztás felvetése

*Rousseau: Társadalmi szerződés c. könyvének megírása

*Voltaire: deizmus → Isten szerepét csak a teremtetésre korlátozó elmélet

*+Enciklopédisták: D’Alambert, Diderot, Helvetius, Holbach

+fogalmak:

felvilágosult abszolútizmus → Az abszolutisztikus kormányok kísérlete a gyengén fejlett európai országokban arra, hogy a polgári fejlődés egyes elemeinek átvételével megerősítsék saját államukat

geocentrikus → Földközéppontú

independens → független

invázió → megszállás

monopólium → kizárólagos jog szerzése valamilyen gazdasági tevékenységre

petíció → kérvény/kérelem

putitán → angol protestáns

ráció → ész

restauráció → helyreállítás

Lehetséges kiskérdések [Leckék: Az angol polgári forradalom, A felvilágosodás, A felvilágosult abszolútizmus]:

I. Károly politikája: beavatkozik a gazdaságba (monopóliumok, önkényes adók), kegyenceket tart, háború Skócia ellen => rövid parlament

I. Károly polgárháborús sikerei: képzettebb csapatai sorra győznek, Károly Londont fenyegeti => holland és skót segítséget kap, a parlament presbiteriánus része ki akar egyezni

A polgárháború fordulata: Cromwell vasbordájú serege győz; Károly Skóciába menekül, de kiadják; a parlament feloszlatná a hadat

Az angol parlamentarizmus: egykamarás, independens többségű; felgyorsul a tőkés fejlődés

Az új angol alkotmány (1653) pontjai: a kormányzást a lordprotektorra bízzák; had-, pénz- és külügyben teljhatalmat kap; rendeleti úton kormányozhat

A Jognyilatkozat pontjai: a hatalom gyakorlása a parlamenten keresztül törvényes csak; a parlament törvényt hoz, hadsereget tart, adót vet ki, és kormányt választ; biztosítják a polgári szabadságjogokat; a polgárság és a nemesség kompromisszuma a fejlődés érdekében: alkotmányos monarchia jön létre

A természettudomány fejlődéséhez köthető személyek: Kepler, Galilei, Newton

A felvilágosodás jellemzői: a feudalizmus bírálata; egyházellenesség; hisz az emberi észben; célja egy új társadalmi rend, melyben szabadság és egyenlőség uralkodik

A felvilágosodás képviselői: --- a megcsillagozott személyek feljebb ---

II. Frigyes belpolitikájának jellemzői: hatékony államszervezet, merkantilista gazdaságpolitika, haderőreform

I. Péter politikája: igazgatási reform, új főváros: Szentpétervár, haderőreform, ipartámogatás, sikeres külpolitika (+ a két győzelem)

II. Katalin politikája: mezőgazdaság modernizálása, iparfejlesztés, központosítás („Pugacsov-felkelés leverése, külpolitika → területek szerzése)

Térkép: